

NÉPNEVELŐ.

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

A MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATH. NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA.

KIADJA A SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT.

Megjelenik minden vasárnap egy ívnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy-egy példányban **ingyen**.

Előfizetési ár: egész évre 3 frt. Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

Királyi Pál-uteza 13. szám

(Szent-István-Társulat).

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknek **minden egyes szövegre**, minden közlés után 2 kr. (4 filler) fizetendő. — Egyéb hirdetéseknek **egész oldal 16 frt**, fél 8 frt, negyedrészes 4 frt és egy nyolczadrészes oldal 2 frt. A 30 kr. bélyegilletéket a hirdető fizeti. **A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.**

HIVATALOS RÉSZ.

Kivonat az egyházmegyei körlevelekből.

Veszprém egyházmegye:

324. isk. sz. A nagyméltóságu magyar püspöki kar megbízása folytán készült, elfogadott és a milleniumi iskolai ünnepekre vonatkozó tervezetet tudomás és kellő mihez tartás végett mellékletben megküldöm.

Ezen ezredéves iskolai ünnepek minden anyahitközségben, valamint azon fiókhitközségekben is, hol vasárnapokon rendes isteni szolgálat tartatik, megtartandók. Az anyahitközséghez közel fekvő fiókhitközségek tanulói tanítóik vezetése alatt vesznek részt az ünnepekben. Azon fiókhitközségekben pedig, hol rendes isteni szolgálat tartatik, az oda szintén közelebb fekvő más fiókhitközségek tanulói tanítóik vezetése alatt végzik a millenárius iskolai ünnepeket. Ha pedig ez sem volna kivihető, akkor a távolabb és legtávolabb fekvő fiókhitközségekben az ottani tanítók rendezzék és tartásuk meg az ezredéves iskolai ünnepeket az előirt és közlött tervezet szerint.

325. isk. sz. Megküldöm egyttal mellékletben a milleniumi kongresszus jegyzőkönyvét szintén tudomás és mihez tartás végett.

326. isk. sz. Miután az első orsz. róm. kath. tanítói nagygyűlés a nagymélt. magyar püspöki kar rendelete folytán képviseleti alapon tartandó meg: felhivom egyházmegyéim összes tanítóit, hogy ezen országos nagygyűlésre saját kebelükből hat tagot válasszanak. Minden tanító zárt levélben küldje be szavazatát, aláírva saját nevét és megnevezve az általa választott 6 képviselőt. A zárt levélre kívülről rávezetendő »Szavazat.« Ezen zárt szavazati levelek az illetékes lelkész urak útján küldendők be az egyházmegyei hivatalhoz. A szavazatok betérjesztésére f. évi június hó 1-ét tűzöm ki bezárólag, úgy hogy a később érkező szavazatok nem fognak figyelembe vétetni. Miután

azonban: Rak János veszprémi igazgató-tanító, Würth Bene Gábor zirczi fótanító, Csáky Elek somogy-vamosi tanító, Rusznyák Ferenc hajmáskéri, Gubicza Lajos foksabadi tanító és Androvics István veszprémi osztálytanító urak már hivatalból tagjai a nagygyűlésnek, felhivom t. tanítóimat, hogy ezekre ne szavazzanak, hanem a szavazásnál ezek kizárásával, másokat legyenek szivesek figyelembe venni.

327. isk. sz. A szavazatszedő és összeszámoló bizottságra egyházmegyei főtanfelügyelőm elnöke alatt kinevezem: főt. Kauzli Dezső cz. kanonok, papneveldei igazgató, ntdő dr. Molnár Dénes hittanár, Scherer István karkáplán; továbbá: Rak János igazgató-tanító, Nagy Lajos osztály-tanító és Skrivának József osztály-tanító urakat.

NEM HIVATALOS RÉSZ.

Történelmi képeket a népiskolának!

(Folytatás.)

A felsorolt képeken kívül elkészítendő volna:

1. Lebedia térképe.
2. Atelköz térképe.
3. Hazánknak a honfoglalás előtti időből való térképe.
4. Nagy Lajos idejéből való térkép.
5. A budai királyi vár Mátyás idejéből.
6. Magyarország a török uralom idejében.
7. Szigetvár, Drégely, Visegrád tájképei.
8. A pécsi, kassai dóm, a jáki kath. templom képei.
9. Továbbá Vajda-Hunyadvára, meg a budai vár Mátyás idejéből.
10. Árpád fejedelemmé választása.
11. Vesszerződés.
12. Korona és kard.
13. A pogány vallás visszaállítására irányuló törekvések.
14. Aradi gyűlés.
15. Arany bulla.
16. Tatarjárás.
17. A morvamezei ütközet.
18. Tihany látképe.
19. Kemény Simon önfeláldozása.
20. Lajos megmenti Szeredait.
21. Mátyásnak Bécs város kulcsait átnyújtják.
22. Mátyás Gömörben.
23. Perényiné, Kanizsay Dorottya.
24. Pekri Anna.
25. Pázmány Péter.
26. Abdi, az

utolsó budai basa. 26. 1848. márczius 15. 27. Kossuth Lajos. 28. Görgey Arthur. 29. Bem tábornok. 30. A világosi fegyverletétel. 31. A királyi szó.

A fennebi képek vázlata.

8. *Árpád fejedelemmé választása.*

Sík hely apróbb halmokkal; az előtérben a vezérek és a nép vénei által környezve látható Árpád, amint őt paizsra emelve tartják. A közep térben, a főeseménytől oldalt, a taltosok fehér lovat aldoznak.

Ez a körülmény alkalmas az ünnepély magasztosságának és vallásosságának feltüntetésére. A háttérben ujjongó nép, férfiak, nők, gyermekek s mögöttük sátrak. A sátrak mögött kipányvazott legelesző barmok.

Különös gond fordítandó úgy ezen, mint a következő kepeken és a főalakok és eszelekmények kidomborítására.

Az öltözékek, fegyverzet, építkezések s egyéb művelődéstörténeti adatok, az egyes korszakokban, a népviseletnek megfelelően tüntessenek fel.

9. *Vérszerződés.*

Elöl a törzsfők csoportja, mintegy kört formálva, harci öltözetben. Egyiknek, másiknak még fel van gyűrve karján a ruha s látni lehet a meg szivargó vért.

A képnek mintegy főmomentumaként szerepel a törzsfők közül egy daliás alak, amint balkezet szívére tevé iszik ama edényből, melybe véreket gyűjtöttek.

A kép jobb szélén lovas alakok teljes fegyverzetben.

A hát- és középtérben hullámzó sokaság szemlélteti a jelenetet, s némely része csoportokra oszolva, tárgyalni látszik az esemény fontosságát.

10. *Korona és kard.*

Nagy gótíves ablaku terem. Az előrészen két zsámolyra helyezve látható a korona és kard. A háttérben leomló függöny középrése mögül egy alak hajol óvatosan előre, görbe szabályt tartva kezében; a függöny falhoz simuló redői közül szintén egy, a függönnyt felretelő kéz, s egy fő látszik.

Béla a függönynek háttal fordulva, tekintetével Endre mozdulatát követi, ki mintegy a választást látszik jelezni, ajánlásra kinyújtott karjai mozgásával.

A terem butorzatát egy a kornak megfelelő stílusú asztal, rajta könyvek, s körülötte székek képezik.

A padlót vastag szőnyeg fedi.

11. *A pogányvallás visszaállítására irányuló lázongások.*

A Duna partjai a pesti révvel, hol Vatah emberei, az Endre üdvözlésére siető püspököket és papokat megtámadják és felkoncolnak. Szt.-Gellértet pedig egy más csoport felhurcolja a Pesttel szemben lévő — ma is róla nevezett helyre.

Egy csapat közülök, vad marczona alakok,

gyalogszerrel és részben lóhaton, karddal, buzogánnyal, husángokkal felfegyverkezve, a főpapokra ront. A kép baloldali részén, a tömegből kiválva látható amint egy harcos, egy földre rántott főpap melléről vad haraggal letépi az aranylánczon függő szent keresztet.

A második csoporthoz csak kevesen tartoznak. Ezek a már elalelt szt. Gellértet karjánál, ruhája foszlányainál fogva, vonszolják maguk után fel a hegyre.

A hegyaljában és lankásán többen állva szemlélik a pesti jelenetet; mások pedig ökölbe szorított kezekkel fenyegetőzve, mintegy szitkozódva tekintenek Szt.-Gellért után.

Nagyon természetesen, a vázlatokon minden egyes ember helyét, eszelekedetét megjelölni, agyszólván lehetetlen, mert ha bármily költői fantáziával legyen is az írásban megadott vázlat elkészítve, mégis a festő rostáján keresztül, az ő képzelet erejétől nyer csak életet. És az ő komponáló, elrendező esze által lesz az egyes — ha vászonra kerül — úgy, mint a tömeg megfestve.

12. *Az aradi gyűlés.*

A kép jobboldalsó részén, trónszerű emelvényen foglal helyet Vak Béla és neje két gyermekeivel.

A királynő vádoló kifejezéssel arcán, beszélni látszik a nemesekhez, miközben férjére mutat. Az előtérben, a kép baloldalsó részében a nemesek kardot rántva, egymásnak rontanak.

A földön *vértócsák látszanak*, s néhány földre rántott és összevagdalt alak terül ott el.

A tervezés és csoportosítás nagy munkájában szerzőnek tanulmányt is kell tennie azt illetőleg, hogy az arcokat — amennyiben a hűséget keresni kell — találóan fesse.

13. *Az arany bulla.*

Ezt a nagyfontosságú törvényt, mely egyrészt 1848-ig a magyar alkotmány alapjául szolgált, másrészt ama idők és viszonyok leg-hívebb tükrét mutatja, okvetlenül meg kell örökíteni. És pedig egy oly képen, *mely magát az arany bullát ábrázolja*, és egy másón, amely azt a jelenetet mutatja, midőn Endre a bullát aláírja.

Ezt a jelenetet ábrázoló képet Geiger Péter festette; ez a kép fel is van véve a jegyzékbe.

14. *A tatárjárás.*

Úttalan község. A középtéren földig romlott házak, mellettök megégett fak, szenes, égnek meredő házakkal. Távolabb a háttérben egy felgyújtott s lerombolt templom részei.

Itt ott zöldelő fak, magas giz-gaz, mely között szanaszét heverő elhullott állatok s felkonczott emberek csontvázai látszanak.

Felreppenő hollósereg lepi el a közeli fakat; az előtérben lovas alakok, közöttük elöl állva Béla, levett főveggel, ég felé emelt tekintettel.

15. *A morvamezei ütközet.*

A messzeségben elnyuló mező, kisebb halmokkal, haránt völgyekkel.

A halmok s völgyek mintegy fedezéket látszanak nyújtani a rendetlen futásban menekülést kereső nehéz cseh lovasságnak és a szét-szórt gyalogsapatoknak.

A menekülők után veti magát egy csomó könnyű magyar és kun lovasság.

Köröskörül sebesültek és holttestek.

Egy kisebb halmocska mellett a kép elő-résében, elesett cseh harcosok holtteste között látható Ottokár, amint magyar és kun vitézek öt felemelik s egy, szintén az előtérben álló, s főbb embereknek látszó csoport egyik tagjának rendelkezésére várnak.

Korhű öltözet és fegyverzet.

Itt is a festő teremti meg a hangulatot. Csoportosítása, elrendezése és színezése által ő ad életet a képnek.

16. *Tihany látképe a Balatonról tekintve.*

17. *Kemény Simon önfeláldozása.*

A kép hát- és középterében folyik a harc; az előtérben janicsároktól sűrűen körülveve küzd egy bátor csapat elszakítva egy főcsapattól.

A bátrak között látható, amint fehér paripájáról alahanyatlik Kemény; baljában hollós czimerű paizs, jobbában pedig törött kardja. A támogatására mellé rugtató egyik magyar vitézre két janicsár is csapásra készen tartja kardját.

18. *Lajos megmenti Szeredait.*

Délszaki táj.

Partjaiból kikelt folyócska, melynek gyors folyása következtében sodra is látszik. A túlsó bokrai, rétei víz alatt állnak, míg a háttérben egy kis erdőcske és hullámozó domb-sor szegi be a látóhatárt.

A folyó innenső partján, az előtérben Lajos kaptat fel lovával a partra. Köpenye rendetlen redőkben simul alakjához, míg a nyeregkápa egy ifjú katona kapaszkodik s Lajos segítségével, ki őt balkezeivel karjánál fogva segíti, iparkodik a partra vergődni.

A kép jobb oldalsó részében néhány lovas alak kalapot lenget, s némelyek a nyeregből kiszállva iparkodnak Lajoshoz jutni.

19. *Mátyásnak Bécs város kulcsait át-nyújtják.*

Fényes lovaskiséret által körülveve, egyik kezében a kantárszárat fogva, a jobbal öklözött kézzel térdére támaszkodva van Mátyás. Előtte egy kis bársony vánkoston a város kulcsait tartja, illetőleg nyújtja át egy gyalogos alak. Mellette és körülötte a város kiküldöttjei.

20. *Mátyás Gömörben.*

Ez a kép már, mint utólag értesültem, meg van festve. Festette Nemes Mihály.

21. *Perényiné Kanizsai Dorottyá.*

A háttérben a Csele-patak medre kanyarog; partját fűz és megtört, beiszapolt sár meg nád szegélyezi.

A középterben néhány behantolt sirdomb látszik, míg az előtérben csákánnyal, kapával egy új sirt hantolnak. A sirt körül nép szem-

léli az egyház szolgájának munkáját, amint segédletével a sirt szenteli.

E cselekménytől oldalt, a sirt hantoló munkások mellett áll összekulcsolt kézzel, bánattól megtört arccal Perényiné Kanizsai Dorottyá. A főalak mögött állnak kísérői, néhány főr és nő.

22. *Pekri Anna.*

Egész alak, korhű öltözetben.

23. *Szigetvár.*

Várrészlet. A körülarkolt szigeti vár leeresztett felvonó hidjával. Az árok előtt a hid felé özönlő janicsárok, kik közül sokat, de különösen kik a hidra törtek, elsepert az el-sütött ágyú nagy ereje.

Távolabb nehéz ágyúk, a háttérben csapatok.

A felvonó hid várkapujához közelebb eső részén, a még el nem oszlott ágyú füstjében rohan ki a várórség. Legelől Juranits Miklós egy aranyos zászlóval; utána Zrinyi, sötétkek mentében, nyakában vastag aranylánczal, fején gyémántos forgóju kalpag s jobbában görbe kard. Utána elszánt vitézei.

A kapu falán látszik a török útegeinek rombolása; itt-ott egy kiütött kődarab, majd egy repedés.

24. *Pázmány Péter.*

Egész alak, érseki ruhában. Az esztergomi bazilikában levő szobor után.

25. *Abdi az utolsó budai birta.*

Egész alak ősz szakállal s turbánnal a fején görbe karddal oldalán, melyen kezét rajta megnyugtatta.

26. *1848. márczius 15.*

A kép a muzeum oszlopcsarnokát ábrázolja, a nagy nap hősei közt Petőfivel, ki a lépcsőzet felső fokán állva, szavalja emlékezetes költeményét.

A lépcső egyes fokain és a lépcsőzet előtt is emberáradat.

Sokan jobbukat esküre emelve, mások ismét kalaplengetve lelkesednek.

27. *Kossuth Lajos.*

Egész alak, mint kormányzó ábrázolva.

28. *Görgei Artur.*

Egész alak, tabornoki egyenruhában.

29. *Bem tábornok.*

Lóháton, kezében lovagló ostorával.

30. *A világsi fegyvertétel.*

Az előtérben gyalogos és lovas főtisztek csoportokká verődve, tárgyalni látszanak az esetet. A tőlük jobbra és balra eső téren csapataink fegyvereiket halomra hányják.

A lovas főtisztek csoportjától kissé oldalt egy lovas főtiszt pisztolyát homlokához emeli. Egy más pedig, e jelenettől tovább, a jobbra eső harmadik oszlopban, egy gyalogos kardjába dől.

A háttérben szoros rendben orosz csapatok.

31. *A királyi szó. (Szeged pusztulása.)*

Az előtérben, az áradattól menten maradt emelkedettebb, de azért sík szárazon álló Felsője, a nép: férfiak, nők és gyermekek által környezve.

A férfiak (gatyas és nadrágos) levett kalappal allanak s megtörve tekintenek a főalakra, a Felsege egy szegényebb osztályhoz tartozó nobíz látszik szólni, aki karján egy kis gyermeket tart, jobb kezével pedig egy 7 éves fiúcskát fog.

A középteren hömpölyög a Tisza zavaros vize. A háttérben pedig víz alatt levő hazak teteje, fak ágai s néhány ezirkáló csolnak.

Fölhívás.*)

Bizonyára értesültek már a t. Kartársak arról a roppant tűzveszedelemről, mely folyó hó 1-en Vasvármegye Nemes-Magasi községének nagy részét (172 lakóházat stb.) elhamvasztotta. Felebarátainknak számai jutottak nagy nyomoruságra és inségre, sőt a veszedelem négy ember-áldozatot is követelt magának. Ez utóbbiak közt volt egy érdemes kartársunk is, *Weick Károly* róm. kath. kántortanító (és tűzoltóparancsnok), kinek »porhüvely« a szó szoros értelmében porrá, hamuvá égött. Ott áll most családja *minden vagyon nélkül!* Ott áll — *kenyérkereső nélkül!* Hisz a lángok martalekává lett a szorgalmas, a jó, a gondos és fáradhatatlan családító, ki szegényes állásban is éveken át buzgólkodott övéinek boldogítasan és teljesítette egész odaadással kántori és neptanítói teendőit, kötelességeit!

Az irgalmas Ég mentsen meg mindnyajunkat és családjainkat ilyen borzasztó veszedelemtől, a sorsnak ilyen rettenetes csapásától!

Kedves Kollegák! Jószívű emberek! Siesünk a hátramaradt szegény családon tehetőségünkhöz képest segíteni! Enyhítsük sorsát csak némileg is, hisz szívfájdalom látni, hallani a nyomoruságot, a keserűséget! Csináljunk gyűjtő-iveket és zörgessük meg ott az ajtót, a hol gondoljuk, hogy — megnyitattik!

Sziveskedjenek a t. Kollegák a fillérek (esetleg egyéb adományokat) *mielőbb* vagy az özvegynék Nemes-Magasiba (Kis-Czell mellett), vagy hozzám Sárvarra küldeni! Minden adományról, mely hozzám érkezik, számot adok.

Tehát Isten nevében segítsünk *gyorsan*, mert »nagy teher is könnyű, ha sokan emelik: mi egytől nem telhet, az többitől kitélik.«

Sárvarrt, 1896. április 6-án.

Barabás György,

igazgató-tanító, mint a „Szombathely-egyházmegyei rk. tanító-egyesület” elnöke.

* A szaklapok tek. szerkesztőségeit teljes bizalommal és szeretettel kérem sziveskedjenek e fölhívást becses lapjokban közölni! B. Gy.

A millenium megünneplése.

A *fűzes-abonyi* róm. kath. tanítótestület a milleniumi ünnepélyt f. évi május 9-én tartja meg. Az ünnepélyes isteni tisztelet után a már előbb elültetett három facsoport avattatik fel milleniumi facsoportnak és a községnek megőrzés végett átadatik. Ezután a II. osztály tanyájára vonulnak, a hol az ünnepélyt előbb Less Lajos plébános megnyitja, majd Marmula János tanító egy beszéddel, melyben az ünnep jelentőségét és fontosságát kiemeli, bevezeti. Ezt fölvaltva hazafias dalok és szavatelok követik, melyet népiskolai tanulók adnak elő. Közben Marmula ki fogja emelni ezer éves történetünk fontosabb mozzanatait. Az ünnepet Kocsis Béla tanító befejező beszéde zárja be. A terem feldiszítését és a fák elültetését Révész Kálmán tanító és faiskola kezelő, a dalok betanítását pedig Kocsis Béla tanító vállalta el.

*

Az egyetem ünnepe. A budapesti tudományos egyetem az ezredéves ünnepet egybeköti saját ujjáalapítása évfordulójának megünneplésével, május 13-án. Ezen a napon délelőtt 9 órakor az egyetemi templomban isteni tisztelet lesz, a melyen az egyetem egyik volt professzora (valószínűleg Hornig Károly báró veszprémi püspök) fog pontifikálni.

*

Ecséden (Hevesmegye) április 12-én az isteni-tisztelet után a nép zászlókkal a templom elé vonult, a hol a nemzeti színű pántlikával dúsan díszített fák elhelyezve voltak. Dolánszky Alajos, a község hazafias plébánosa, a fákat megáldotta és lelkes beszédet mondott, aztán a nép apraja-nagyja elindult az iskola-térre, a hol a fákat elültették. Az iskolás gyermekek és a nép a himnust énekelték. Hét fát ültettek s a hét vezér nevére keresztelték. Megható volt, mint iparkodott a nép, könyhullatás közt, néhány maroknyi földet dobni a fák gyökéréhez.

*

Resiczán május 9-én délelőtt a róm. kath. templomban ünnepi istentisztelet lesz, este hangverseny; május 10-én diszes körmenet, a tanulóifjúság zászlajának felavatása, az új milleniumi téren milleniumi faültetés, népünnep a Józsa-ligetben, s a közeli hegyeken örömtüzeket gyujtanak.

IRODALOM.

— A „Magyarországi tanító-egyesületek története.” A »Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága« szép feladatra vállalkozott akkor, mikor Peres Sándor kiseddövöképző-intézeti igazgatóval megíratta a »Magyarországi Tanító-Egyesületek történetét«. A vallás- és közoktatásügyi miniszter 2000 frttal járult e munka létesítéséhez. A 22 ivre terjedő kötet nemcsak

A katolikus iskolákban tartandó ezredévi ünnepekre alkalmas költemények.

Szűz Mária s évezredünk.

Magyarország Pátronája.
Edesanyánk, hazánk anyja:
Magyar néped ünnepet tart,
S nagy ünnepét veled tartja!
Vele voltál örömeben,
Vele voltál bajában —
Oh, légy most is, hogy évezre
Fölvirrad rá, — hadd érezze:
P'oldog, mert nem anyátlan!

Vele voltál, anyja voltál,
Napkeletről hogy kiszálla,
S turul-madár zászlajával
Ide szállt e szép hazába.
Turul-madár harciba vitte —
Vészes harciba, kalandba . . .
Imádkoztál . . . s im megtére!
Jegyessed lett uj vezére:
A Szent-Lélek galambja!

Velünk voltál . . . gyermekiddé
Ávatott fel szent királyunk
Évezrednek viharában
Anyánk, gondod alatt álltunk . . .
Népek veszték . . . s él e nemzet,
Ragyog a szent korona!
Hisz Te óvod ez országot,
Ez ország a Te országod,
Magyarok Nagyszasszonya!

Győzedelmes zászlainkon
A Te képed tündöklött fel;
Az tündöklött a szivekben —
Ki birt volna ily hősökkel?!
Neved volt a harci jelszó,
Hősi kézben szent a kard:
Rózsafüzér koszorúzta . . .
S egész világ megtanulta:
Ne bántsátok a magyart!

Velünk voltál, velünk sirtál,
Muh, Mohács gyászat hordva;
Mikor ránk tört, igába tört
Pogány tatár, török horda . . .
És megértéd könyeinket . . .
— Mennyit kellett ontanunk! —
„És rabságunk bús éjébe
Beragyogtál Te, ég fénye.
Hajnali szép csillagunk!

Felhajnallott . . . fényes nap kelt . . .
Annyi fény szállt a magyarra!
Oh, dicső mult! . . . határunk volt.
Három messze tenger partja! . . .
De mit a föld?! . . . Szentjeinkkel
Egy eget meghódítunk!
Ott ünneplik a győzelmet
István, László, Imre mellett . . .
Erzsébetünk, Margitunk!

(Ott ünneplik a győzelmet
Magyarország szent leányi;
Te tanítád győzni őket, —
Nyomaidban hiven járni . . .
Magyar lányok hű szívében
Igy virul a nőerény . . .
Te vagy az a fényes csillag
Kik evezünk, mindannyinknak
Az élet nagy tengerén! . . .*)

Szentek égben, szent földön mi,
Jámbor ősök unokái:
Jövünk hozzád ünnepelni,
Jóságodat meghálálni.
A mi hálánk — egy szent eskü:
Mindörökre hűk leszünk,
Hűk Te hozzád, hűk e honhoz,
Melyet a Te szived gondoz,
Anyánk, édes mindenünk!

Ünnepet tart magyar néped . . .
Ima száll . . . zeng hálaének . . .
S mintha mind a nemzedékek
Sírjaikból kikelnének —
Begyülnének templomidba —
Szavok újra szólana —
Egy évezred hó imája
Egygyé forrva, együtt szállna
Mind most hozzád, jó anya.

Magyarország Pátronája,
Zárd szivedbe, zárd e népet!
Visszasírva dicső multját,
Vezesd jóra, ha eltévedt . . .
Edesanyja vagy e honnak,
Ki megbocsát, mert szeret . . .
Oh, ünnepelj, velünk érezz!
S Fiadtól az ezer évhez
Nyerj sok bo'dog ezeret!

Párey Sándor.

*) Ha fiuk szavalják, e szak kimarad.

Hazám.

Van nekem egy drága boldogságom, kincssem :
 Drága kincs, a melynek párja sehol ninesen
 Széles nagy világon!
 Dobogó szivemben szent érzelem ébred,
 Örömem, reményem összeforrva véled,
 A neved is áldom!

Te vagy az én kincssem, hazám, szép szerelmem!
 Diesőseged fénye elárasztja lelkem,
 Ha sorsodat nézem;
 Palmakoszorúid, győzedelmid ára
 Sebb jövőt ígérnek, diadalra várva
 A viharban, vészben.

Koszorús Kárpátok égig érő orma
 Két ezredév fényes emlékeit hordja
 S hirdeti e népek,
 Melynek vitézsége félvilágra szárnyalt,
 Porig megalázva a törököt s más fajt,
 Kik a nyakán éltek!

Rendületlen álltál, hogyha vad haraggal
 Fölötted a harezok bős villáma nyargalt
 S ezer vészbe sodrott;
 Lobogó zászlódon volt a szent Szűz képe,
 Anyai szerelme a magyart megvédte,
 S földre sosem omlott.

Vagy ha el is estél, föltámadtál újra,
 Nyomodat a szélvész soha be nem fújja,
 Nagy emlékek védik;
 Fiad szivében honszerelmem lángja,
 Illatozó tömjén kerül az oltárra
 S felgomolyg az égig!

Tárogató harsant, de hangja elbágyadt,
 Nyomába műveltség vet magának ágyat
 S derűt hiút e honra;
 Béke olajága terem a berekben,
 S a magyar hazája így virul legszebben,
 Glóriába vonva.

Virúlj is örökké, míg századok élnek,
 Míg ki nem hal lángja, mosolya az égnek,
 Örüljön e nemzet!
 Lássá még sokáig ősz Noé galambját,
 Nagy nevét a népek ajkról-ajkra adják,
 Mit oly drágán szerzett!

Lécay Mihály.

Munkács.

Szent berkei Munkácsnak, jártam
 A bérez-ölet, áldott határban,
 És leborultam drága hantodon!
 Ez a küszöb, mosolygó téred,
 Hol a magyar honába lépett . . .
 Itt lábnyomát Árpádnak csokolom.

S kürt harsogott a renetegből,
 S tán hóvihar zúg a hegyekből,
 Főlrázva álmiból a hév nyarat?
 Hah, Álmos ez, a népfelriasztó,

S Árpád, az ellenségszalasztó,
 Kik mint sasok a völgyre csaptanak!

S a bérezről hogy lepillantottak,
 Honkereső hazátlanoknak
 Mennydörgésként szivök megdobbana.
 S mint pusztító vihar, szakad föl
 Az elfojtott sohaj keblökből:
 „Hazánk, hazánk ez, a magyar haza!”

S ősz Álmos int: „Itt tegyetek le,
 Mit keresek, a honi földbe,
 Ki bujdosók csillagja, hold valék.
 Istenünk a nap: lángja égjen!
 Kelj, mint a nap, fejedelmi vérem,
 S e föld tied lesz, míg napé az ég!”

És a fehér ruhájú táltos
 Már lobogó oltáron áldoz
 E tölgy alatt, ez ormos dombtetőn. —
 Fejedelmi Árpád s a vezérek
 Mélyen Hadúr tüzebe néznek,
 Majd kardja, mint láng, villan rémitőn:

„Munkára most, munkára népem!
 Ez első szóm, többi tett légyen!
 Föl kell építeni karddal a hazát!
 Vagy haljunk, — vagy örökre élünk,
 Halál reá, ki ellenségünk,
 Szabadság annak, a ki jó barát!”

S repül a sas kevély zászlóján,
 Szárnyát feszíti lenn a rónán,
 Vivén ősz Álmos ifju nemzetét.
 S merről a délibáb ragyogva
 A hon tündérképét mutatja,
 Vágtatnak széllel versenyezve szét . . .

Oh hős nagyok, hová tűnétek?
 Mély sirjába egy ezredévek,
 Mely mindent elnyel irgalmatlanul.
 S késő utód a tért bejárva:
 „E füre dölt, — itt lenge sátra!” —
 Szél és zokogva a hantra borúl.

Hol a honszerzők, fejedelmünk?
 El gyáva köny, ne így feleljünk!
 Diesőségük napja örökre tart.
 Itt a haza, mit ők kivívtak
 S mely követője nyomaiknak:
 Nem látjuk korecsosulva a magyart!

Oh Munkács! béreceid falára
 Kardjokkal áll nevök bevágva,
 Dönthetlenebb Kárpátok bérczinél.
 S testvérink, kiké a magyar szabadság,
 Munkálva a hazáért, megmondhatják:
 Árpád nagy lelke mindnyájunkban él!

Bartók Lajos.

Ki volt a jobb?

Nem tudom én, a sok közül
 Ki volt dicsőbb, ki volt a jobb?
 Mindenik egy fényes csillag,
 Mely századokon át ragyog.

Az volt-e jobb, ki az égnek
Is megnyeré az új hazát?
Dicsőnek, szentnek nevelé
Első királyunkat, fiát.

Vagy az, ki bár megtört szívvel,
De hittel ment Lengyel földre,
Hogy Jagelló vad népének
Az örök vallást megvigye?

Vagy ki fátyolt vett hálából,
Margitsziget szent virága,
Hogy a dúló tatárhadtól
Szabad lett szegény hazája?

Az-e, a ki oly jó vala,
Hogy esoda történt kedvéért?
Kötényében átváltozott
Nyiló rózsává a kenyér.

Vagy az a szép királyleány,
Utolsó Árpád nővére,
Ki fátyolt vett, vagy pártviszály
Honát miatta ne érje?

Vagy az, a mi Kornéliánk,
Igazságos Mátyás anyja?
Vagy a tudománypártoló:
Erdély dicső, nagyszasszonya?

Vagy tán az a hű, nemes nő,
Mindenik közt a legdicsőbb,
A ki Munkács várát védé?
Avagy tán a hős egri nők?

Vagy az, a ki gálya-haddal
Galambócztot ostromolta?
Vagy ki Nándorfehérvárt
A görögtől elfoglalta?

Sokan voltak: de ki tudná:
Melyik dicsőbb, melyik nagyobb?
En csak áldom a jó Istent,
Hogy én is magyar nő vagyok.

B. Büttner Lina.

Árpád, a honalapító.

Kie a gazdag tartomány
Közötte a Tiszának?
Bolgárok népe hódol ott
A nagyhirű Zalának;
A gabnagazdag rónaság
Arany kalászszal tartja ki,
Alpár bizalmas mezeje
Marhát, lovat tenyészt neki.

De rögtönebben, mint a nyár
Felhői megtolúlnak,
Árpáddal a magyar hadak
Mély Ungon átnyomúlnak.
A két had összeütközik,
Nincs irgalom, nincs kegyelem;

A harez után kürt harsadoz:
Magyar hadé a győzelem!

Ki ül Biharban oly dusan
Gyémánt s arany ruhában?
Toborzó, hanga vigalom
És lakma mámorában?
Aklában annyi pompa ló,
Mint háremében kékjeány;
Ki volna más mint Mén-Maróth,
A chazar herceg, trónusán.

De rögtönebben, mint az ár,
Mely hegytetőrül ömlik,
Árpáddal a magyar hadak
Bihart körülözönlik,
A két had összeütközik,
Nincs irgalom, nincs kegyelem,
A harez után kürt rivadoz:
Magyar hadé a győzelem!

Mi ország az, megette ott
A roppant rengetegnek,
Hol a hegyek aknáiban
Só és arany teremnek?
Erdély az, a vitéz Geló
Oláh hercegnek székhelye,
Nagy Etelénk megtört hada
Maradványának menhelye.

De rögtönebben mint az ég
Villáma földre csattan,
Árpáddal a magyar sereg
Serény lovaira pattan.
A két had összeütközik,
Nincs irgalom, nincs kegyelem —
A harez után kürt harsadoz:
Magyar hadé a győzelem!

Mely nép tanyáz dús telkein
A szép Pannoniának,
Mely völgygyel, hegygyel változik
Bal partin a Dunának?
Rómának sarjadékai
Egy új édent tenyésztnek itt,
Ekét hordozva térein
Borággal hintve hegyeit.

De rögtönebb mint gondolat,
Partján Kelempöldének,
Árpáddal a magyar hadak
Dunán is átkelének.
A két had összeütközik,
Nincs irgalom, nincs kegyelem, —
A harez után kürt rivadoz:
Magyar hadé a győzelem!

S volnál kétszer hatalmasabb
Mint vagy, tótok királya!
Híres Szvatopluk téged is
Lesújt a harez vizsálya;
Istennek szól itt végzete,
Istennek sújt itt ostora,
A merre mégyen, győzni fog
A magyaroknak tabora.

És menne még tovább is így.
Ország után országra;
De hármát út Árpád vezér
Rettentő paizsára.
Az első sziklaroppanás,
A másik tengerbödület,
A harmadik kemény ütés
Miként az égi dörrenet.

Elsőre a kemény hadak
Rohantukban megállnak,
Másikra mint a rajsereg
Árpád körébe szállnak.
A harmadikra csend leszen
Mér földnyi messzeség fölött,
S a hős — egy felisten — feláll
Kétszázézer vitéz között.

„Hová, háová vitéz sereg?
Mindennek van határa!”
Szól a vezér, s mint nap kisüt
A fenség homlokára.
„Az ősi föld megnyerve már,
Ennél egyéb nem kell nekünk, —
Hazát szerezni volt a cél,
A véres harc, csak eszközünk.

A nyert hazát megtartani
Lesz szívünk aggodalma;
Ere, egység, közértelem
Nagy nemzetünk hatalma!
Elég a harc, elég a vér,
Nem diestelen, ha pihenünk, —
A munka végbevéve már,
Most halljon halát istenünk!”

És régi, ősi szokás szerint
Nagy áldomást ítének,
Fehér lovakkal áldozák
A magyarok istenének.
S közben miként éjszak szele
Ha végig zúg völgyön, hegyen,
Hangzék az összes háladal
Hatalmas-ékes-lelkesen!

S eljöttek a hon apjai,
A nemzet hét vezére,
Győzelmök zsengeit tevén
Az oltár szent kövére;
Elhozta a sik pásztora
Marháját és föltette azt,
A hegy lakója színborát,
Arany kalászatát a paraszt.

Eljöttek a hókeblű nők,
Ékei az új hazának,
S a tűz előtt letérdelők
Buzgón imádkozának:
„Oh magyaroknak istene!
Oh áldd meg ezt a nemzetet!
Adj neki mindent a mi kell,
Adj egyetértő érzetet!”

Garay János.

Botond és bárdja.

Botond vezér haragját mondom tinectek el,
Konstantinápoly ellen, melyet szíven visel,
Hogy a magyar hitébe új ágat oltani
S göröggel hitésére merészle bujtani.

„Mivé levénk, mivé lón ősinknek istene,
Hogy új vallásra térjünk Hadúrnak ellene?
Hadúr szerette népét ne bujtsa senki fel,
Árpádnak istenére! ezt megtorolni kell.

Szólt nemes haraggal az üstökös vezér,
A büszke hadvezérek karjaiban forr a vér,
S ha láttatok helyéből erdőt indulni meg,
Ugy indult a görögre a hős magyar sereg.

Ment mint haragborított égen megy a vihar
Konstantinápoly ellen a hadduló magyar.
Előttök óriásként, ki egy világra ront,
Taksony híres vezére, a nagybárdú Botond.

Éven pedig hadával a büszke vár alá,
Föl görögök esaszára — im ezt kialtozá —
Föl, barsony pamlagodról, esatára föl velünk,
Lássuk, mivel rosszabb mint tiétek, istenünk.

Vuoz és nyílt mezőben, te fufang, esalfa úr,
Elégtelet kívánunk s kíván dicső Hadúr!
S moudván a szörnyü bárdal megsújta a
kaput —
A hang halálbúgásként a várba zúgva jut.

De a görög esaszárba száll gyáva félelem,
Bezárkozik várába népével néptelen:
Megűzik a kapun, mely ölekre tornyosul,
S vastag nehez súlyával tiz sarkvason fordul.

S másodsor is vasával a nagybárdú Botond
Roppant kemény erővel az érczkapúra ront:
S zárától sarkaig reng az óriási érez,
Mikép földinduláskor végiglen reng a bérez.

De a görög esaszárban van gyáva félelem,
Zártan marad várában népével néptelen:
Üllön izzó tűznél szilárd aczél helyett
Engesztelő váltságul békés aranyt veret.

És harmadik esapása Botondnak megriad:
Az óriási érez rá egy félölet hasad;
S bedugja a nyiláson nagy vakmerően fejét,
Bezúgja riadólag, hogy hangzik szerteszet:

„Elő vakandokok hát, ha vagytok férfiak! —
De férfiak nem voltak már a görög hadak:
A esaszárók esaszára irtözva fordul el,
Gyöngyöt s aranyt a nép gyújt rémült eselédivel.

S im a kitölt eseléség diszöltözetbe jó,
Aranyrakott vedrekkal hajlongva görbedő;
Előttök hattuszepon tizenkét szende lány,
Közöttök hószakállal két szónokaggastyán.

„Haduré a dicsőség — hódolva szólanak —
Vallástokat birjátok, vitéz, dicső hadak!

Ily hős, harezi néppel esatát nem vihatunk!
— S Botond elébe hullnak — „Mi győzöttök
vagyunk!”

S a kincset elfogadja a nagybárdú vezér,
De lángoló haragtól karjaiba forr a vér;
Rájok riad, miképen szokása, zordonul:
„Gyávák s pulyák ha vagytok harezolni baj-
noku!

Alattomos cselekkel távol maradjatok;
Mert szent és sérthetetlen a népszomszédi jog!
S jogát meg tudja védni, s meg fogja védni
— mond —

A harezsokott magyar nép s a nagybárdú
Botond!”

S haraggal visszafordul, honnét elindula,
Harezára méltó népet hogy nem talál vala;
Bárdját veté vállára, — s csak most pillantja meg,
Hogy diadalmás elén esorbák sem esenek.

Garay János.

Árpád emeltetése.

Nézz Árpádra, magyar, ki hazát állita
nemednek;
Nézz s tiszteld képét, Álmos fejedelmi fiának.
Őt magas Ung mezején vérontó férfiak és böles
Hadvezetők választván szabadon harezos urak.
Bátor örömríadás közepett pajzsokra emelték,
Mint kel erős viharok tetején a sziklai nagy sás:
Ugy kele a fejedelmi fiu országos erőben,
Párducza lebbenvén és kardja az égre ragyogván.
S a mint lelkében végig pillanta temérdek
Hunnia rétségén, láng lett egyszerre szeméből,
És rettentően rezgett buzogánya kezében.
Ugy lón, mint érzé. Tisza boldog partjait, és a
Nagy Duna mellékét, ellepték gyenge fiakkal
S hő keblü deli hölgyekkel diadalmás apáink,
S a bus esendbe merült országok pusztá határát
Napkelet ifjainak dobogó paripái tiporták.

Vörösmarty Mihály.

Szent István.

Zajongva járt e nemzet egykoron
Csatára fent aczéllal oldalán;
Harezot pihenni ment, ha jött az est.
Es harezba' lelte újra a korány! . . .
Mint tenger-ár között egy kis sziget,
A melyre törnek óriás habok,
Ugy állt a nagy világon egymagán,
Mig életére tört Kelet, Nyugot! . . .
Volt nagy vezére, bátor, hős, erős,
Hogy messze földön rettegék nevét,
Ki győzelemre vitte annyszor
E kis hazának bátor nemzetét;
De óh, a harezi zaj, moraj között
Nem lel tanyát a boldogság soha . . .
A népek üdve vérből nem terem.
A harez a népek átka, ostora! . . .

S nehéz napoknak kinos évadán
Elküldte Isten szent apostolát,
A vak sötétben tévelygő tömeg
Vezérlő, fényes, égő oszlopát! . . .
S hajnal derült a hosszú éj után,
Feltűnt a szebb jövődő csillaga,
Kiterjeszté szárnyát e hon felett
Az égi béke szentelt angyala! . . .

István király jöve, a bölcs, a nagy,
Kinek nevére büszke Hunnia,
És hallatán, — egy ezredév után
Magyar szívnek fel kell dobognia . . .
Egyik kezében fényes harczi kard,
Másikban meg — békítő szent kereszt,
Hogy hő szívének vérivel — ha kell —
Emelje majd Kárpát ormára ezt!

Főnség ragyog királyi homlokán,
Aján az ég kenetteljes szava,
És honszerelme láng-betűivel
Szívébe írva: „Szent hit és haza!”
S hogy trónusára ült, úgy érezé,
Hogy roskatag, hogy megremeg s inog,
Föl nem lelé ott biztos támaszát —
A szent hitet, ez örök oszlopot.

Fölkelt, — mint üstökös az égívén —
Nyomában lelkes, egyszerű sereg;
És ment, hirdetve fönnen népinek,
Mit Jézus egy világnak hirdetett . . .
A szeretetnek főnséges tanát,
Az égi élet biztató hitét . . .
Hogy Isten-áldás légyen e hazán,
Hogy boldogítsa ifju nemzetét.

És járt a hit király-apostola,
A Szentlélek malasztja volt vele,
A merre járt e szép hazában, ott
Örökre munkált alkotó keze.
Örökre! . . . óh, mert dicsteljes nevét
Ma is nagy műve fönnen hirdeti,
Ezer viszálylyal terhes századok
Híába törtek, rontottak neki! . . .

Sötétség ellen harczolt, küzködött
S világosságot gyújtott népnek . . .
Csatára kelt a nyers erő vele,
S ő felmagasztalá a jó szívet . . .
Könyörtelen, kebel hideg fagyát
Meleg szívével olvasztotta föl . . .
S a hol nyomor, viszály vagy vész vala,
Mint égi őrző-angyal tündököl! . . .

Pazar kezével pártolá a jót,
Emelte újra porból a szegényt,
S a kit tán kétség árnya üldözött,
Szívébe gyújtott biztató reményt.
Mint egy sugár, — mely égből elszakadt, —
Ragyogta be, szerette nemzetét,
S nagygyá tevé, mely annyi vész között
Soká, soká a létért küzködék . . .

S mit megszereztek Árpád karjai,
A hét vezérrel küzdve egykoron,
Isten nevével szent István király
Megalkotá, hogy most is áll e hon! . . .
Alapja kőszirt, meg nem rendülő
A hit, remény és égi szeretet,
A melyet el nem porladó keze
A hű magyar szívébe ültetett.

Imára kulcsolom rezgő kezem
Előttem, én hazám apostola.
Oh kérd az ég Urát, hogy Mária
Legyen e hon örök védasszonya,
Kinek nevével egykor ajkaid,
Lezárta lágy-szelíden a halál . . .
S te légy örökre égi pártfogónk,
Igaz reményünk — szent István király! . . .
Földvár István.

.. Imre herceg.

Örömhírök száguld
Széles Magyarhonban;
A merre jár, úr és jobbágy
Vele zajlik nyomban.

„A nagy király, István,
Nyugalomra vágya:
Imre herceg lesz a nemzet
Koronás királya!”

Országnagyok, rendek,
Fehérvárra gyűlnek;
Első ízben készül itten
Nemzeti nagy ünnep.

Siet a nép száza,
Mintha volna szárnya.
Hogy a nemzet szemefényét
Koronázva lássa . . .

Országnagyok, rendek
Egybegyűltek régen;
Együtt várnak új királyra,
Hódolatra készen.

Öröm a hazában,
Fölható az égig;
S fenn az égben angyalkarok
Istent kérve kerik:

Ifjú magyar herceg
Egieknek társa;
Félve gondol földi fényre,
S korona vár rája.

„Nem a földnek élt ő,
Nem is a föld népe,
Hanem az ég tegyen néki
Koronát fejére! . . .”

Öröm kel az égben:
Imre herceg élte
Hervad mint a liliomszál, —
Lelke vágy az égbe.

Magas mennyországban
Fényes ünnep készül:
Csillag száll ma fel a földről
Mennyországnak ekül . . .

Szép magyar hazában
Öröm után gyász van;
Öröm után gyöttrő bánat
A királyi hazban.

Szende ifju herczeg
Betegágyon szunnyad,
Arczán honol égi mosoly,
Eljött már a nagy nap . . .

Fénylő angyaltábor
Száll a földre zengve;
Száll a földre s drága gyönggyel
Tér megint a mennybe.

Székesfehérvárra
Csöndes alkony szálla:
Alszik már az ifjú herczeg . . .
S örökké tart álma.

* * *

Országnagyok, rendek
Egybegyülve régen;
Osz királyljal együtt sírnak
Gyászos temetésen . . .

* * *

Imre magyar herczeg
Meg van koronázva;
Fején ragyog fenn a mennyben
Szentek koronája.

Wázel Ferencz.

Szent István végsóhaja.

Győztünk! — e szó mi mondhatatlan édes
Egy jól leharczolt pálya véginél,
Hol a hős többé nem tövisre lépdes,
De szívhölgyétől zöld babért remél;
Győztünk! — hadd szálljak le a harczi ménrül.
A lét-tusának minden szennye nélkül,
Fáradt pillám forró könnybe vésznek,
S hol van a hölgy, ki díjt ad a vitéznek?

Oh Szűz Anyám te, anyja Istenemnek!
Kezedben int az égi pálmalomb,
Felém, ki mint a méhed-szülte gyermek,
Szerettem fogytig Istent és a hont;
E palma, s ilyen szűz mosolylyal adva,
Csak üdvözültek gazdag, bő jutalma,
Melynek sarját a kereszt-tőn találod,
De magas mennyben hajt csak szép virágot

E pálmát láttam én ragyogni nálad,
Midőn rám csordult Krisztus harmata,
S minden csöppjéből üdv forrása támadt,
Ujjá szülemlett a még új hazá;
E palma hajlott büszke zászlaimra,
Midőn karom a Koppányokat vívta, —

Pogányok réme, Mária! így löl te,
A hü magyarnak vér-keresztstülője!

Midőn megköttem nemzetem hajóját
Péter szirtjéhez, e lomb inte rám;
Mert hol törhetlen igazságok őjják,
Ott el nem veszhet a lét viharán;
Krisztus e titkos szegelet-kövéből
A hit, jog, erköles örök vára épül,
S lehet múló zür a nagy égi körbe,
De egy világ dől, ha e szikla törve.

Szent pálmád láttam, a midőn e honnak
Hármas hegyére keresztet tűzék,
Hogy miglen Kárpát bérezi nem inognak,
Kiállja messze századok tűzét;
S ha négy folyója polgárvértől árad,
Legyen, ki felhős arczára sugárt ad,
A béke-Isten vérző, drága képe
Forraszsa egygyé, mit bűn szertetépe.

Ah jó anvám te! kinek szűzi keblén
Látott világot a mennyek fia,
Kinek lón adva, lélekkel betelvén,
Távol jövendők titkát látnia,
Nyugtasd meg szívem, hogy örökre, mindig
Harczok, viszályok bárhová viendik,
Kedves hazámhoz védül, örül állasz,
Mint a világot hordó fónyes Atlasz.

Ha vét e nemzet, és vét majd gyakorta,
Mig önfelével szemben állni fog,
Kérd Istent, nehogy pallosát kivonja, —
Mint Abigail a bős Dávidot;
És ha megcsapja Isten, a haragvó,
S re' boszúja rettentő hadat ró,
Sirasd Ráchelnél még keservesebben,
Részvétet keltve égi Betlehemben.

Ha szolgaságnak rablánczára verve,
Suhogni hallja zsarnok ostorát,
Gyuladjon szíved föl mennybéli kegyre,
Vezesd a vörös tenger-árkon át,
Hogy eljuthasson Sina szent hegyére,
A jog s szabadság törvényit megértve,
Szívét és lelkét hadd teremtsé újra
A szeretet nagy evangéliuma!

És ha a tévely zsákmányául esnék,
Sőt tőled is elhajlanék talán,
Oh ne feledd el, légy hozzá kegyes még,
És könyörülj a szétomló hazán!
Ne öld a tévely-üzött Sisarákat,
Kiknek bús lelkök Isten ellen lázad;
Ne öld, mint Jáhel, de imád tejével
Üdítsd, s a hitlen meggyógyulva kél fel.

Vezérelsd sorsát hősi nemzetemnek,
Szent arczod égjen lobogóimon;
És tanulják el évszázak és ezrek
Királyi jelszóm: Isten és a hon!
E szóban fekszik az országnak üdve,
S zászlójáról ezt már letörülte;
Az nem erős hont, de új Bábelt épít,
S szétszórja a vész népe töredékit.

Ne engedd ezt Szűz! légy védszentje s anyja,
Törj össze minden rá zúgó vihart,
Hogy a történet mindenkor bevallja:
Helyén találta a hős magyar;
Mit a lángelme s érző szív kovácsolt,
Minden magas czél leljen benne gyámolt,
A művelt népek mindenik családja
Mint ellent félje, mint frigyest csodálja.

Anyám! ez hived legbuzgóbb fohásza,
Te jószágodban azt meghallgatád,
Szivem a gyönyör édessége rázza,
Hazám im benned bir egy új anyát.
Emlékezzél egy haldokló szavára,
Szivedben legyen ez örökre zárva,
Zengjen szivedben, mi ajkamon rezdül,
Zengjen egy örök lételen keresztül!

Mindszenty Gedeon.

A nándori fogolynő.

(Tételi Ilka.)

Nándor körül magyar had ül,
S kemény csatára vár;
A vár alatt egy mély pokol,
Egy átkos börtön áll.

„Szabad leszek, vagy börtönöm
Lezúzva rám szakad;
De már tovább nem szenvedek
Ez átkos láncz alatt!

Én ismerem a harczrobajt:
Az hős magyar had ott,
Mely rablók ellen a honért
Jogos fegyvert fogott.“

Szólt megesörtetve lánczait
Egy lelkes honleány,
S rémitő visszhang reszkedez
A börtön agg falán.

Künn zúg a kürt, a vár remeg,
S miként ha száz vihar
Egymás ellen dühöngene,
Úgy vi a hős magyar.

De megtörik a fürgeteg
Egy szikla vén fokán,
A vad bolgárok karja ez
Nándor kemény falán.

Csatáznak; ámde hasztalan,
S mit a boszús magyar
Nem viva ki, kivívja majd
Egy lelkes női kar.

Kivívja egy magyar leány
A harczy hősbabért,
Mert kész áldozni életét,
Kész halni a honért.

Kinyílt a börtön; rabbilines
Nincs már a hölgy kezén
Kilép s nemes boszú ragyog
Derült tekintetén.

„Szabad vagyok; s mért lettem az,
Ha kétes a csata?
Ha a babért nem vívja ki
Magyarjaink hada?”

De győzni fog a hős magyar,
Magyarnak győzni kell!
Ha nem, rablánczom átkain
Börtönben veszszek el!“

Szólt s elrohant; nézd, mit mivel?
Kezében fáklya ég, . . .
Dühöng a szél . . . egy óra! . . . és
A vár tűzmartalék.

A megvert bolgár elfutott,
Győzött a hős magyar;
Harsogva zúg Nándor felett
A győzedelmi dal.

A lány még egyszer szertenéz
Nándor ledült falán:
A houszerelem lángja ég
Nemes pillantatán.

Néz . . . s eltűnik, hogy mély s örök
Titok legyen neve;
Elég díj volt az öntudat,
Mit keblétől nyere.

S habár örök titok neve,
De hősi tette él,
Míg csak magyar lesz, és a sziv
Honérzelemre kél.

Hogy lássa a magyar leány,
Minő csudát terem
Az öntudat, szerény kebel,
S nemes honérzelem.

Tárkányi Béla.

Szt. László és Mátra-Verebély.

Rajta magyar! föl vitézek!
Kunok jönnek, jön a tar . . .
Szerte bömböl ordítások,
Száz falut már rom takar;
Talpra magyar! szent hitünkért
Hadd fakadjon hősi vér . . .
Minden vércsepp ára lészen
Hervadatlan szép babér.“

Mi dörög ott mint vihar-szél?
Fürge, délczeg paripák;
Mi csillog ott mint a villám?
Vértes, ékes daliák:
Ki robog ott, mint félisten,
Szögsörényű ménlován?
Ember az oly szent, magasztos?
Ne n, egy angyal lesz talán?!

„Máriának szent nevében
Síkra szíttya hős hadak!
Lent az ellen, rázúduljunk
Mint a bérczi árpatak;
— Mondja László, — s hogyha győzve
Mária karja küzd velünk:
Ez a törvény: Mátra völgyén
Néki oltárt emelünk!”

S megy a magyar: pusztá minden...
Egy bokor sines szertesét,
Perzselő nap mind kiszívta
A folyamok mederét;
Szomjún, éhen összerogynak
A kopár hegyszirt fokán.
S ernyedő vitéz karukból
Majd kihull a buzogány.

„Elesügedtek, kishitűek,
Nines-e Úr az ég fölött,
Ki ezer halál s veszélyben
Már felettünk órködött!?
Hát Nagyasszonyunk e zászlón,
Nem ragyog-e Mária?
S a magyarnak tőle üdvöt
Nem szabad-e várnia?!”

Rendületlen nagy hitében
Szóla László, a király,
S hó imája mennybe szálla,
Mint a vészből habsirály;
Föltekint a lobogóra:
„Segíts, Anyánk Mária!”
„Segíts Anyánk, segíts rajtunk!”
Sohajt ezer dalia.

S egyet szökik most alatta
Deli paripája, Szög . . .
S hol a kopár szirtbe vágott,
Ott a forrás felesörög!
Felüdülnek a vitézek,
Lángol bennök új erő . . .
Verebélyen áll a templom
S szirt-tövéen ér tör elő.

Rosty Kálmán.

Hunyadi.

Ki áll amott a szirttetőn
Hunyad magas falánál,
S körültekint a sík mezőn
Az esti fényugárnál?
Hunyadi ő, az ősz vitéz,
Hazáját most nem űzi vész,
Várába szállt nyugodni.

De hírnök jó s pihegve szól:
„Uram! hatalmad eldűlt;
Hazádon nem kormánykodol,
A polczra már Ulrik ült.“
„Ha úgy akarta a király,
Hunyadi akkor félre áll“
Mond és marad nyugodtan.

Más hírnök is jó csakhamar:
„Törnek reád, uram, félj!
A főnemesség nyelve mar,
Elölök, mint lehet, térj!”
„Hogy törnek rám, hihetni bár,
De úgy nem mint török tatár.“
Mond és marad nyugodtan.

„Uram, hős vajda, véredet
Szomjuzza egy gonosz szív;
S hogy oltsa fényes éltedet,
Külföldre álnokul hív.“
„Rám czélza már nem egy halál,
S ha Isten hagyja, eltalál.“
Mond és marad nyugodtan.

S a mint fennáll, a mint lenéz
Nyugalmasan szívében,
Habos lovon fut egy vitéz,
Vérlobogó kezében.
S kiált: „Édes hazánk oda,
Nyakunkon a török hada,
Siet kivívni Nándort!”

„Pogány jó? Hah, nem türhetem;
— Mond és tűnik nyugalma —
Magyar hazán és nemzeten
Nem dül pogány hatalma.“
S aczélt ragad, lovára kap,
Csatáz, viv, izzad éj és nap,
S mig nem győz, nincs nyugalma.

Czuczor Gergely.

A fent elősorolt költemények kivonatát képezik a Szent-István-Társulat által kiadott ily című könyvecskének: **Vezérkönyvecske a katolikus iskolákban tartandó ezredévi ünnepekre** — Ára 12 kr. 25 példánytól kezdve példányonként 10 kr. Megrendelhető a Szent-István-Társulat ügynökségében: Budapest, Királyi Pál-utca 13. szám.

az egyesületek pusztá felsorolásával foglalkozik, hanem különösen általánosan foglalkozik az egyesületek keletkezésével, szervezetével, tagjaival stb. A könyv szerint 291 tanítóegyesület van. Becsessé teszi a munkát az, hogy a tanító-egyesületek története kapcsán adja elő a tanítók és a tanügy fejlődését is. A mű oly gondnal van összeállítva, hogy bárki is élvezettel olvashatja. Bolti ára 1 frt. Ugyancsak az »Orsz. Bizottság« adta ki a »Magyarországi Tanítók Országos Bizottságának Működését«, mely az 1890—1895. évről a titkári jelentéseket foglalja magában. Beesés munka ez is, mert folytonosságban adja elő a 6 évi működését.

— **Ezredévi hymnus templomi használatra.** A »Kath. Egyházi Zeneközöly« előfizetési felhívást bocsát ki egy hymnusra, mely az ezredévi hálaadó istentiszteletek alkalmával lesz énekelhető. A hymnus dallamát Langer Viktor egyházi karnagy szerzette s látta el orgonakisérettel, mely orgonakiséret egyszersmind a vegyes kar szólamait is magában foglalja. Hangterjedelme mérsékelt, mert főképp a hívek számára népéneknek készült s iskolai növendékek is könnyen betanulhatják. Szövegénél fogva, melynek első két versszakában a nép hálát ad Istennek a nyert jótéteményekért, a harmadikban a királyért, a negyedikben a nemzetért imádkozik, nemcsak ez alkalommal, de bármikor ez éven túl is használható, s mint azt a jóváhagyó egyházmegyei hatóság megjegyzi, alkalmas a vallásos érületet ápolni. Az orgonakisérettel ellátott hymnus ára 80 kr. A szöveg énekhangjeggyel 5 kr. Sac. e. sacra (á 30 kr.) Előfizetési pénzek a »Kath. Egyházi Zeneközölynek« Budapest, V. Lipóttér 9. sz. küldendők.

VEGYESEK.

Katholikus egyesületek és a hercegprimás. A katolikus egyesületek országos kongresszusának végrehajtó bizottsága tiszteltgett Eszterházy Miklós Móríc gróf vezetése alatt Vasary Kolos hercegprimásnál. A végrehajtó bizottság a kongresszus díszelnökségét ajánlotta fel a hercegprimásnak, a mit a hercegprimás el is fogadott. A kongresszus megtartásának napja még nincs elhatározva.

Meghívó. A szigetvári tankerület f. hó 30-án tartja évi rendes közgyűlését Kárász pusztán ngys. Biedermann Rezső nagybirtokos magán-iskolájában. A gyűlés reggel 8 órakor veszi kezdetét, a melyre a kerület tagjai, úgy az érdeklődő kartársak is tisztelettel meghívottak. Targysorozat: 1. Kárász pusztá uradalmi iskolájában a záróvizsga meghallgatása. 2. Lincz József helybeli tanító bemutatja a III., IV., V., VI-dik osztály tanulóinak anyanyelv ismeretét, a mondat szerkesztésének összekötő (inductiv) tanmódja alapján. 3. Elnöki meghívó. 4. A mult gyűlés jegyzőkönyvének fel-

olvasása és hitelesítése. 5. A nyelvismeret bemutatásának módszertani elbirálása. 6. Az egyházmegyei tanhatóság által 1896-ik évre kitűzött tételek fölötti eszmecsere. 7. A Szent-István-Társulat megbízásából Mócsy, Petrovác és dr. Steinberger által ABC-s könyv biralata módszeresség szempontjából. 8. Indítványok. Kelt B.-Sellyén, 1896. ápril hó 8-án tartott bizottsági ülésben. Az elnök megbízásából: *Szuics Kálmán* ker. jegyző.

Nagylelkű alapítvány. A bőkezűségről ismert bácsi alesperes-plébános, ft. *Darvas János*, nemesszívűségének újabban szép jelét adta. U. i. 50 éves áldozó papsága alkalmával 9000 frtot tett le örök alapítványként, hogy annak kamataiból a csiksomlyói finevelő-intezetben 4 jöviseletű és szorgalmas tanuló neveltessek. Az alapítványok az egyetemi folyamonn át is élvezhetők. Isten áldja érte a bőkezű adakozót!

Tanítóválasztás Török-Bálinton. Török-Bálinton Kereskényi Gyula esperes elnöklése alatt megtartották a tanítóválasztást. Nyolcz pályázó közül Schmal Zsigmond diósi kántortanítót választották meg. Zimándy Ignác plébános 500 frtot ajánlt fel a kántortanítói lakás renoválására. A választás után a plébános házában ebéd volt a megválasztott kántortanító tiszteletére.

Szerkesztői üzenetek.

Lapunk szerkesztője családí gyászeset miatt távol lévén, a jövő számban adja meg a kért fölvilágosításoka.

Felelős szerkesztő: **Ember Károly.**

Pályázatok.

Esztergomi érseki megye.

A szalmateresi (Nógrádm) tanítói állomásra pályázat hirdetik. Jövedelme: 4 hold jó szántóföld, 15 pm. buza, 15 pm. rozs, 12 pm. árpa. 39 frt 50 kr. készpénz; 2¹/₂ öl fa saját. 1¹/₂ öl az iskola számára, alapítványból 9 frt 10 kr., tandíj 12 frt, államsegély 138 frt, összesen 384 frt. Lakása: 1 szoba, 1 konyha, 1 kamara. 1 öl, kert. Határidő május 20. Kérvény a karancssági (Nógrádm) plébániára küldendő.

A családí róm. kath. kántortanítói állomásra f. évi április hó 27-ére pályázat hirdetik. Jövedelme: a községpénztárból 70 frt; tandíj 40 frt; az élvezett földek kat. becsértéke 23 frt 83 kr; ismétlő oktatásért 10 frt; 2 drb marhalegeltetési jog = 8 frt; mint kántor 12 hektoliter rozs, párbérpénz 8 frt; stóla 8 frt; állami segély 150 frt, 2 öl fa beszállítva = 24 frt; ostyasütés 4 frt; iskolafűtésre a községtől 2 öl fa. Lakása áll: 2 szoba, konyha, istálló és sertésó. A folyamodványok a családí róm. kath. iskola-zékre czimezendők és ntdő **Bakos János** esperes tanfelügyelő úrhoz Óvár, u. p. Szklabonya Nógrádm. betérjesztendők. Csakis oklevéllel bíró egyének pályázhatnak.

Egri érseki megye.

A „Népnevelő“ folyó évi 12. és 13. számaiban közölt ivádi kántortanítói állomás pályázati határideje április 29-ig meghosszabbittatik; személyes megjelenés nem kívántatik. Iskolaszék. 1—2

A marezibányi-dombegyházi (Csanádm.) ujonnan szervezett óvónői állásra pályázat hirdetik. Évi jövedelem: 330 frt készpénzben, természetbeni 2 szobából álló lakás, konyha, kamra s házi kerttel. Pályázni óhajtó

okleveles óvónok kérvényeket f. április hó 30-ig alulírott felügyelő bizottsági elnökséghez küldjék be. Dörner József plébános, felügyelő-bizottsági elnök. 1—2

Járdánházára a róm. kath. iskolához e folyó tanév végéig okleveles, esetleg tanítóképzőt végzett, segédtanító kerestetik. Fizetése: havonként 15 frt; ágyneműn kívül teljes ellátás. Kötelessége: mindennapi és ismétlősóket tanítani. Állomása azonnal elfoglalandó. Megkeresések alulírtéhoz Járdánháza, Borsodm. u. p. Arió küldendők. Lukasz Pal kántortanító.

Edelyi egyházmegye.

Az imecs-falvi (Háromszékm.) róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdettetik. Évi járandóságok: a községi pénztárból 120 frt, államsegély 79 frt, 38 kalongya rozs, annyi zabkepe, 15 frt oszpora, 18 tere lágya, 7 hold 867 □ öl szántó és kaszáló haszonélvezete 69 frtba számítva, tandíj 24 frt, stóla 8 frt. Ezeken kívül tisztességes lakás 600 öl kerttel és gazdasági épületekkel. A megválasztott köteles a kántortanítói teendőkon kívül a harangozástól is gondoskodni. Pályázni kívánó képesített tanfériak folyamodványukat folyó évi május hó 1-ig alulírtéhoz benyújtani, május 3-án pedig személyes próbára megjelenni tartoznak. Bors László plébános

Munkácsi görög szert. egyházmegye.

A dömöczyi (bödörgözi-kerület) görög kath. népiskolánál egy tanítónői állomásra pályázatot hirdetek. Fizetése 300 frt államsegély. Okleveles tanítónők kérvényeket ápril 30-ig alulírtéhoz küldjék be. Kis-Dobrá u. p. Böly. Melles Emil esperes.

Pécsi egyházmegye.

Szent Istvánban április 30-ikáig katolikus osztálytanító kerestetik. Kántorságban jártasság előny. Tan nyelv német. Oklevél nélküli tanító sőt tanítónő is — egy év alatti oklevél megszerzésének kötelezettségével — pályázhatnak. Folyamodványok a szentistváni plébánoshoz (posta Baranyalócs) intézendők. Javadalma: ágynemű nélkül butorozott tisztességes szoba, havi részletekben 350 frt készpénz.

Bolmány főkegyház katolikus iskolaszéke április 30-ikán kántortanítót választand. Orgona nincs. Tan-

nyelv: horvát-magyar. Oklevél nélküli tanító oklevelét egy év alatt megszerezni tartozik. 2 szobája, konyhája, éléskamrája, padlása, istállója, fáskamrája. 60 pár, 50 tanköteles és 9 hold kitünő szántóföld után közigazgatásilag is megállapított 363 frt jövedelme van. Kérvények Szentistván plébánosához (posta Baranyalócs) küldendők.

Rozsnyói egyházmegye.

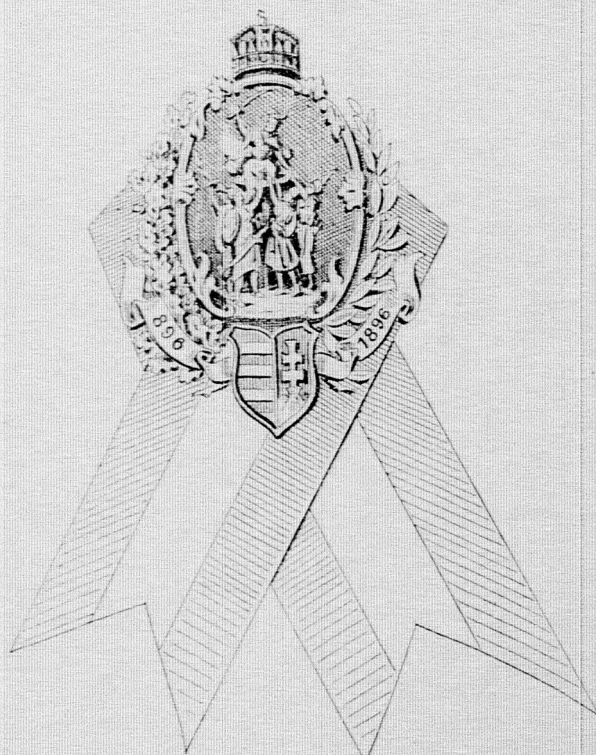
Az áji államilag segélyezett kath. tanítói állomásra május 3-ra pályázat hirdettetik. Fizetése az államtól 119 frt, a községtől 205 frt, a többi 400 frtig különböző természetbeni járandóságokból áll. Köteles az ismétlősóket is tanítani. Az állomás azonnal elfoglalható. Vasuti állomás és posta félórányira Tornán van. A kérvények Mohler Károly plébános és iskolaszéki elnökhöz Tornán czimzendők.

Veszprémi egyházmegye.

A karádi esperesi kerületbe bevezetett Köröshegy anvahitközséghez tartozó Pusztaszemes fiókhitközség kántortanítói állomására a pályázat f. évi április 22-én fog megtartatni. Jövedelme: 400 frt készpénz, évnegyedes részletekben. Szabad lakás: 2 szoba, 2 konyha, istálló, sertésölak, pince, kamara részkeblől áll. Kút 30 — 40 lépésnyire a konyhától. Házikert 180 □ öl. Tannyelv magyar-német. Tankötelesek száma 60—65. Orgonálásban teljes jártasság és a pályázaton személyes megjelenés kívántatik. A megválasztandó köteles az iskolában a tanoncokat német folyékony olvasásra megtanítani, a templomban minden második isteni tisztelet alkalmával németül énekelni, évenként két-bárom ízben a szőlőhegyi szentkereszthez körmenetet vezetni s egyszer Audoesra is. Folyamodványok a köröshegyi plébánia-hivatalhoz küldendők. Ha a megválasztandó gazdálkodni kíván, az esetben a régi 311 frt 16 kr-ra rúgó díjvel szerinti járandókat megkapja s 400 frtig kiegészítést kap. 3—3

Ajánlás.

R. k. tanító jó oklevél és bizonyítvánnyal, ki a kántorságban is teljesen jártas, ajánlkozik osztálytanítónak. Czím: D. T. tanítónak Vereb (Fejér-m.) 1—2

A
Szent-István-Társulat
ügynökségében

Budapest, Királyi-Pál-utca 13. szám
kapható

diszjelvény

az

ezredévi ünnepségre

sárga és ezüst színű érczből, domboru művel és selyem szalaggal, mely némelyeknél alul, más példányoknál felül van alkalmazva. Egy példány ára **10 kr.** Kivánatos, hogyily jelvényt mindenki kapjon, aki az ünnepségben résztvesz.

AZ ATHENAEUM KIADÁSA BUDAPESTEN.

A millenniumi ünnepély legmaradandóbb emléke

A

Magyar Nemzet Története.

Millenniumi kiadás tiz kötetben.

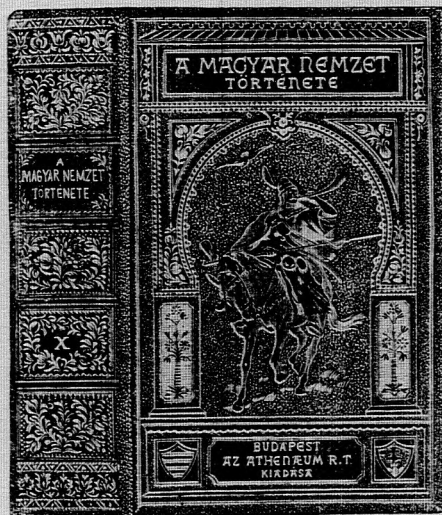
3000-nél több szöveggéppel és körülbelül 400 finom kivitelű műmelléklettel.

Szerkeszti

Szilágyi Sándor.

Az első
három kötet
már megjelent.

Az egész mű
tiz kötetben vagyis
200 füzetben lesz
teljes.

A IV. és VI. kötet
sajtó alatt van és
még ez évben meg-
jelenik.

Minden kötet ára füzve 6 frt. Diszes és tartós félbörkötésben 8 frt.

A füzetes kiadásban minden füzet ára 30 kr.

Az Athenaeum kiadásában megjelenő tizkötetes Magyar Nemzet Történetéhez
a **Bevezetést Vaszary Kolos hercegprimás írta.**

 Az Athenaeum kiadásában megjelenő tizkötetes Magyar Nemzet Történetének egy iskolai könyvtárban sem szabad hiányozni.

Megrendelhető — részletfizetésre is — minden könyvkereskedésben.

Megrendelési felhívás.

A Szent-István-Társulat
ügynökségében

Budapest, Királyi-Pál-utca 13. szám
kapható a következő füzet:

Vezérkönyvecske a katolikus iskolákban tartandó ezredévi ünnepségekre.

Kiadja a Szent-István-Társulat.

3¹/₂ ív, azaz 56 oldal, két képpel.

Tartalmazza az ünnep tárgysorozatot, az ünnepre szánt beszédeket, előadásokat, imát és költeményeket, az utóbbiakat igen dús választékban.

☞ A csinos és tartalmas füzet az ünnepség emlékkönyvéül is szolgál.

Ara 12 kr.,

legkevesebb 25 példány megrendelésénél példánya 10 kr.

Terjedelméhez képest a hazánkban ezuttal megjelentek közt a legolcsóbb.

Árjegyzéket küldök kívánatra

Pedálos-czimbalom, hegedű, fuvola, czi'era, intona, ariston, harmonika és mindennemű mechanikai zenemű

stb. hangszerek és azok kellékeiről. Kiadásomban megjelentek: Czimbalom-iskola, írta: Kulifay Izabella, főhercegi zenetanárnő. Tartalmaz 94 dalt és számos Etüdöt, ára 3 frt 50 kr. — Czimbalmozók folyóirata, szerk. Késmárky Árpád. Előfizetés egy évre 4 frt 80 kr. Megjelenik 14 napon egyszer, 4-6 darabbal. — Magyar tilinkó-iskola, írta: Késmárky A. Ara 1 frt. — Mindennemű hangszerek javíttatnak.

Horváth István 5 es. és k. fensége József főherceg udv. szállítója
Budapest, Erzsébet-körút 2
és Kerepesi-út 46. sz.

A Tanítók Háza javára

az „Eötvös-alap“ országos bizottságának
kiadásában

☞ most jelent meg ☞

„Ezeréves Magyarország“

Emlékfüzet.

az Eötvös-alap országos bizottság meg-
bízásából szerkesztette

UJVÁRY BÉLA

a „Néptanítók Lapja“ szerkesztője.

Ara 20 kr.

Ez a három ívre terjedő, díszesen kiállított illusztrált füzet, melyet a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr Ő Nagyméltósága már 7584 96. számú rendeletével iskoláknak ajánlott, tartalmazza a május 9-iki iskolai milleniumi ünnepség egész történeti anyagát, kiváló és országos nevű írók tollából, valamint a szavalásra alkalmas versek nagy választékát. De nem csupán az említett iskolai ünnepséghez használható a megnevezett, magas irodalmi színvonalon álló füzet, hanem tekintve kitűnő tartalmát, díszes kiállítását és hazafias irányát, kiválóan alkalmas iskolai ajándék-könyvecskéknek és népszerű olvasmányoknak, tehát úgy az ifjúságnak, mint a felnőtteknek. Közlemények lesznek a füzetben: Jókai Mórtól, Pósa Lajostól, Inczédy Lászlótól, Sebestyén Gyulától, Petőfi Sándortól, Tóth Kálmántól, Komáromy Lajostól, Péterfy Sándortól, Lakits Vendeltől, Móra Istvántól, Lévy Mihálytól stb.

A három ives füzet tiszta jövedelmét a létesítendő „Tanítók Háza“ javára fordítja az „Eötvös-alap“ orsz. bizottsága. Tömeges megrendeléseknél az iskolai hatóságok és tanító urak a szokásos árkedvezményben részesülnek.

Egyes füzetek rendelésénél az ár 5 kr. bélyegköltség hozzácsatolásával előre küldendő be.

Megrendelések

LAMPEL ROBERT (Wodianer F. és Fiai)

cs. és kir. udvari könyvkereskedéséhez

Budapest, Andrassy-út 21. sz. a.
mint az Emlékfüzetek terjesztésével megbízott
cézhez intézendők.